ΟΛΛΑΝΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΟΥ ΜΑΞΑΝΣ ΒΑΝ ΝΤΕΡ ΜΕΕΡΣ

ΤΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

ΔΩ καὶ διὸ χρόνια, ὁ γιὸς τῆς Ρόζας Μπέργκ εἶχε φύγει ἀπὸ τὴ χώρα γιὰ νὰ πάῃ νὰ καθήσῃ σ' ἕνα ἀγρόχτημα στὴ Σόμ. Ἡ γρηᾶ μητέρα του ὡστόσο δὲν ἤθελε νὰ παρατήσῃ τὴ Φλάνδρα. Ἔμεινε στὸ χωριό, μονάχη, μὲ μιὰ πίκρα στὴν καρδιά. Ἕνας γείτονας, ὁ μπάρμπα Γκαντώ, τὴν πῆρε στὸ σπίτι του καὶ τῆς ἔδωσε μιὰ μικρὴ κάμαρη πάνω ἀπω τὴν κουζίνα του. Ἡ Ρόζα Μπέργκ εἶχε μερικὲς οἰκονομίες κι' ἔτσι ψευτοζοῦσε, πότε μ' ἕνα αὐγό, πότε μ' ἕνα λάχανο καὶ πότε μὲ μιὰ κοῦτα γάλα. Ὁ μπάρμπα Γκαντώ, πονόψυχος ἄνθρωπος, τῆς ἔκανε ἐλεημοσύνη τὴ φωτιά, τὸ κερί, τὸ ἀλάτι.

Μὰ ἐκείνη τὴ χρονιά, μὲ τὸ ἄγριο χιόνι, ἡ Ρόζα Μπέργκ ἀρρώστησε βαρειά. Ἦταν πάνω ἀπὸ ὀγδονταδύο χρόνων. Ὁ μπάρμπα Γκαντώ τότε τὴν κατέβασε στὴν κουζίνα κι' ἔστησε τὸ κρεββάτι της κοντὰ στὸ παράθυρο. Ἀπὸ ἐκεῖ, ἡ ἄρρωστη, ἔβλεπε τὴν αὐλὴ τοῦ ἀποστατικοῦ, τὶς ὄρνιθες ἔξω ἀπὸ το σταῦλο, τὸ πήγαινε κ' ἔλα τῶν ἐργατῶν καὶ τὶς σειὲς ποὺ ἄλλαζαν θέσι, καθὼς ἔγερνε ὁ ἥλιος κάθε μέρα ἀπ' τὴν ἀνατολὴ στὴ δύσι. Ἡ Ρόζα Μπέργκ καταλάβαινε πὼς ἔπαιρνε πειὰ τέλος ἡ ζωή της. Τὸ πρόσωπό της ἦταν κέρινο, τὰ μαλλιά της κάτασπρα καὶ τὰ γκρίζα μάτια της σβυστὰ καὶ κύτταζαν μπροστά, σὰν νὰ περίμεναν νὰ δοῦν κάποιον, μὲ ἀγωνία.

Κι' αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια, γιατὶ ἡ Ρόζα Μπέργκ περίμενε πάντα τὸ γιό της. Ἤθελε νὰ τὸν δῆ γιὰ τελευταία φορά. Τοῦ εἶχε γράψει μάλιστα καὶ κάθε μέρα ἔλεγαν μὲ τὴν ἀπαντοχή του. Μὰ ὁ καιρὸς περνοῦσε κι' ὁ γιὸς δὲν φαινόταν. Κι' ἡ Ρόζα Μπέργκ ἀπελπιζόταν.

— Κάνε ὑπομονή, τῆς ἔλεγε κάθε τόσο ὁ μπάρμπα Γκαντώ, κάνε ὑπομονὴ καὶ θάρρη...

Καὶ γιὰ νὰ τὴν παρηγορῆ, τῆς εὕρισκε χίλιες διὸ προφάσεις. Ὁ γιός της εἶχε ἕνα ὑποστατικὸ στὴ Σόμ. Κι' ἐκεῖνη ἤξερε καλὰ πὼς δὲν μπορεῖ νὰ παρατήσῃ κανεὶς στὴ μέση τὶς δουλειές του, ἐκείνη τὴν ἐποχὴ μάλιστα, ποὺ μάζευαν τὰ κοκκινογούλια. Ἔπειτα, μπορεῖ νὰ ἦταν ἄρρωστη καμμιὰ ἀγελάδα... Μπορεῖ νὰ εἶχε νὰ στείλῃ κανένα φορτίο σιτάρι... Ποιὸς ξέρει τί φασωρίες τὸν ἐμπόδιζαν.

Ὡστόσο, ὑποκύπτοντας στὴν ἐπιθυμία τῆς Ρόζας Μπέργκ, τοῦ ξανάγραψε κ' ὕστερ' ἀπὸ μιὰ ἑβδομάδα τοῦ ἔστειλε καὶ τρίτο γράμμα. Στὸ τέλος, ἀνήσυχος ποὺ τὴν ἔβλεπε νὰ σβύνῃ ἀπὸ τὴν πίκρα της, τοῦ ἔγραψε κι' αὐτός, δίχως νὰ τῆς πῆ τίποτε, καὶ τοῦ ἐξήγησε πὼς ἦταν λίγες ἡ μέρες τῆς γρηᾶς μητέρας του. Μὰ πέρασαν δυὸ μέρες, τρεῖς, πέντε κι' ὁ γιὸς τῆς Ρόζας, οὔτε φάνηκε. Ὁ μπάρμπα Γκαντώ τότε, στενοχωρημένος, ἔσπαγε τὸ κεφάλι του νὰ βρῆ ἕναν τρόπο γιὰ νὰ κάνῃ ἐκεῖνο τὸ σκληρόκαρδο παιδὶ νὰ τρέξῃ κοντὰ στὴν ἐτοιμοθάνατη μητέρα του.

Ἕνα πρωὶ ὅμως σηκώθηκε ὁλόχαρος.

— Αὔριο, δίχως ἄλλο, θὰ εἶνε δῶ πέρα ὁ γιός σου, κυρὰ Ρόζα ! εἶπε στὴν ἄρρωστη.

— Μπᾶ: Δὲν πιστεύω.... ψιθύρισε ἡ δύστυχη.

— Θὰ δῆς: Θὰ δῆς: Ἔχω μιὰ ἰδέα...

— Τί ἰδέα;

— Ἄ, δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὴν πῶ ! ἔκανε πονηρὰ ὁ μπάρμπα Γκαντώ.

Κ' ὕστερ' ἀπὸ τὸ φαγητὸ πῆγε κριφὰ ὥς τὸ ταχυδρομεῖο τοῦ χωριοῦ. Ἔπειτα, ὅλη τὴν ἡμέρα ἔτριβε τὰ χέρια του εὐχαριστημένος, κρύβοντας τὸ μυστικό του ἀπὸ τὴ Ρόζα Μπέργκ.

* * *

Ὁ Λουΐ Μπέργκ, ὁ γιὸς τῆς Ρόζας, ἕνας γερὸς κι' ὑψηλόσωμος χωριάτης, γύριζε τὸ μεσημέρι ἀπὸ τὸν κάμπο, ὅταν ξαφνικὰ εἶδε τὴ γυναῖκα του νὰ τὸν περιμένῃ στὸ κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ. Στὰ χέρια της κρατοῦσε ἕνα κίτρινο χαρτὶ κ' ἔκανε παράξενα νοήματα στὸν ἄνδρα της.

— Ἔλα γρήγορα ! γρήγορα !...

— Τί τρέχει; τὴ ρώτησε σαστισμένος μόλις ἔφθασε κοντά της.

— Ἤρθε ἕνα τηλεγράφημα ἀπὸ τὸν Γκαντώ. Πέθανε ἡ μητέρα σου...

Ὁ Λουΐ Μπέργκ ἔσκυψε τὸ κεφάλι καὶ δὲν εἶπε τίποτε. Ἔπειτα ξαναδιάβασε στὴν κουζίνα τὸ τηλεγράφημα καὶ κύτταξε στὰ μάτια τὴ γυναῖκα του.

— Καὶ τὰ κοκκινογούλια; Τὸν ρώτησε ἐκείνη.

— Ἔ, βέβαια, πρέπει νὰ τελειώσουμε αὐτὴ τὴ δουλειά, ὅσο ἔχει φεγγάρι. Φοβᾶμε τὴν παγωνιά... τῆς ἀπάντησε.

— Ἡ μητέρα σου πέθανε σήμερα τὸ πρωί ! τοῦ εἶπε ἡ γυναῖκα του. Θὰ τὴν κρατήσουν ὡς μεθαύριο...

— Λοιπόν;

— Σήμερα εἶνε Τρίτη. Ἂν πᾶμε τὴν Πέμπτη, θὰ προλάβουμε τὴν κηδεία.

— Κι' ἔτσι θὰ ἔχω τελειώσει κι' ἐγὼ μὲ τὰ κοκκινογούλια.

— Κι' ἐγὼ θὰ προφθάσω νὰ ἑτοιμάσω τὰ πένθιμα. Πρέπει νὰ κατεβῶ στὴν πόλι μὲ τὸ παιδί. Ἔτσι μονάχα θὰ εἴμαστε ἕτοιμοι τὴν Πέμπτη τὸ πρωί...

— Σύμφωνοι.... ἔκανε ὁ Λουΐ Μπέργκ. Κύττα ν' ἀγοράσῃς κι' ἕνα στεφάνι ἀπὸ μενεξέδες. Ἔ, νά, αὐτὰ εἶνε τὰ ἔξοδα ποὺ δὲν τὰ περιμένει κανείς ! Ἂς κάνουμε ἄλλοιῶς, ἂν μποροῦμε !...

* * *

Τὴν Πέμπτη, λοιπόν, κατὰ τὶς δυὸ ἡ ὥρα τὸ ἀπόγευμα, οἱ Μπέργκ, μὲ τὸ παιδί τους στὴ μέση, μπῆκαν ἐπίσημα στὴν αὐλὴ τοῦ ὑποστατικοῦ τοῦ Γκαντώ. Ἡ γυναῖκα τοῦ Λουΐ ἦταν τυλιγμένη στὰ κρέπια. Ὁ Λουΐ, μὲ ψηλὸ καπέλλο καὶ μὲ τὰ πόδια μέσα στὰ κανούργια καὶ στενὰ παπούτσια, περπατοῦσε σκυθρωπός, φορῶντας ἕνα ἑτοιμο μαῦρο κοστούμι, στενό, ἕτοιμο νὰ σκάσῃ στὶς ραφές. Τὸ παιδί τους, φρεσκοκουρεμένο, ἠλίθιο, κολυμποῦσε μέσα σ' ἕνα φαρδὺ κοστούμι, ποὺ ἡ προνοητικὴ μητέρα του τοῦ τὸ εἶχε ἀγοράσει τουλάχιστον γιὰ δέκα χρόνια, καὶ κρατοῦσε στὰ χέρια του, ὅπως σὲ μελιτανεία, ἕνα μεγάλο νεκρικὸ στεφάνι ἀπὸ μενεξέδες.

Σοβαροί, μὲ λυπημένο ὕφος, ἅπως τὸ ἤθελε ἡ περίστασις, οἱ τρεῖς Μπέργκ προσχώρησαν πρὸς τὴν πόρτα τῆς κουζίνας. Κι' ἄξαφνα σταμάτησαν κατάπληκτοι, σὰν νὰ εἶχαν μαρμαρώσει. Ὁ μπάρμπα Γκοντὼ εἶχε ἀνοίξει τὴν πόρτα τῆς κουζίνας καὶ τοὺς κύτταξε μ' ἕνα πονηρὸ χαμόγελο. Ἦταν κατενθουσιασμένος ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία τῆς ἰδέας τους. Πίσω του, ἡ ἄρρωστη Ρόζα, μὲ γουρλωμένα μάτια, εἶχε ἀνασηκωθῆ ἀπότομα, καὶ τοὺς κύτταζε κι' αὐτή, σὰν νὰ εἶχε ἀναστηθῆ ἀπὸ τὸν τάφο.

Γιὰ μιὰ στιγμή, ὅλοι τους κράτησαν μιὰ νεκρικὴ σιγή.

— Μὰ ἰδὲν πέθανε !... ψιθύρισε κατόπιν ἡ νάρη. Δὲν πέθανε !...

— Ἔ, βέβαια, ὄχι, θέλησε νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ ὁ μπάρμπα Γκαντώ. Εἶνε ἀστεῖα...

Μπῆκαν ἐπίσημα στὴν αὐλὴ τοῦ ὑποστατικοῦ.

— Ἀστεῖο !... φώναξε ὁ Λουΐ Μπέργκ.

— Ναί, γιατὶ ἄλλοιῶς δὲν θὰ ἐρχόσαστε. Συλλογίσθηκα λοιπὸν νὰ σᾶς στείλω ἕνα τηλεγράφημα...

— Ἄ, ἐσὺ τὸ συλλογίσθηκες, χοντροκέφαλε ! οὔρλιαξε ὁ Λουΐ.

— Νὰ μᾶς κάνῃ νἄρθουμε γιὰ τὸ τίποτε !... ἀγρίεψε ἡ γυναῖκα του.

— Καὶ νὰ κάνουμε τόσα ἔξοδα γιὰ τὸ πένθος !

— Καὶ ν' ἀγοράσουμε καὶ νεκρικὸ στεφάνι ! Τί θὰ τὸ κάνουμε τώρα ;

— Ἀμὲ τὰ κοκκινογούλια μου, ποὺ δὲν πρόφταση νὰ τὰ μαζέψω ὅλα !.. στέναξε μὲ ἀπόγνωση ὁ Λουΐ Μπέργκ.

Μ' ἕνα πήδημα βρέθηκε κοντὰ στὸν μπάρμπα Γκαντώ, καὶ σφίγγοντας τὴ χοντρὴ γροθιά του μπροστὰ στὴ μύτη του, φώναξε πάλι, ἔξαλλος:

— Ἔγνοια σου καὶ θὰ μοῦ τὸ πληρώσῃς ἀκριβὰ αὐτὸ τὸ ἀστεῖο ! Θὰ σὲ καταγγείλω! Θὰ σὲ πάω στὸ δικαστήριο. Θὰ πάρω πίσω τὰ πενῆντα φράγκα ποὺ ἔδωσα γιὰ τὸ νεκρικὸ στεφάνι !...

Καὶ τὸ ἄρπαξε ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ μικροῦ, γιὰ νὰ τὸ πετάξῃ στὰ μοῦτρα τοῦ Γκαντώ. Ἔπειτα ὅμως συλλογίσθηκε πὼς μποροῦσε νὰ τοῦ χρειασθῆ καὶ συγκρατήθηκε. Τὸ πέρασε λοιπὸν στὸ χέρι του, ἔσπρωξε μπροστὰ τὴ γυναῖκα του καὶ τὸ παιδί του καὶ γκρίνιαξε:

— Ἐμπρός! Πᾶμε!.. Ἄ, τὸ γαϊδοῦρι!.. Θὰ μοῦ τὸ πληρώσῃ ἀκριβά!....

Πρὶν δὲ προφθάσῃ ἡ γρηᾶ Ρόζα ν' ἀνοίξῃ τὸ στόμα της, οἱ Μπέργκ εἶχαν βγῆ κιόλας στὴν αὐλή. Ξαφνικὰ ὅμως ὁ Λουΐ ἄνοιξε πάλι τὴν ἀπαξόπορτα, ἔδειξε τὴ γροθιά του στὸν μπάρμπα Γκαντώ, ποὺ τὸν κύτταζε ἀπολιθωμένος, καὶ τοῦ φώναξε:

— Ξανατηλεγράφησέ μου πὼς πέθανε, ἂν σοῦ βαστάει! Καλά! Ξανατηλεγράφησέ μου ντέ !

* * *

— Ἔ, τώρα τί θέλετε νὰ σᾶς πῶ, ἐπρόσθεσε ὁ μπάρμπα Γκαντώ, ποὺ μοῦ διηγήθηκε αὐτὴ τὴν ἱστορία, ὅταν πέθανε ἡ γρηᾶ Ρόζα ὕστερ' ἀπὸ μιὰ ἑβδομάδα, ἀπὸ τὴ λύπη της, δὲν τόλμησα νὰ τηλεγραφήσω πάλι στοὺς Μπέργκ...

ΜΑΞΑΝΣ ΒΑΝ ΝΤΕΡ ΜΕΕΡΣ